

Advies

Aan Het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Oost
CC
Van mr. Pim Oosterlaken (advocaat)
Telefoon 020 552 2141
Email Poosterlaken@ha.amsterdam.nl

Datum 27 mei 2011
Onderwerp Staatssteun MuzyQ
Kenmerk -

Op 24 mei 2011 is namens het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Oost aan mij gevraagd een second opinion te geven naar aanleiding van het advies van mr. Fellingner inzake staatssteunrechtelijke aspecten van de ten behoeve van MuzyQ verstrekte garantie. Het advies van mr. Fellingner (26 mei jl.) vormde tevens een reactie op het op 24 mei jl. door mr. Van de Hel (Boekel de Nerée) aan het stadsdeel verstrekte advies over hetzelfde onderwerp.

De adviezen van mrs. Van de Hel en Fellingner zijn opgebouwd aan de hand van drie scenario's en vijf vragen:

Scenario's – in hoeverre is er sprake van staatssteun bij:

- A) Gebouw kopen voor garantiebedrag van €27 miljoen van SOS.
- B) Gebouw kopen voor marktwaarde van SOS (zelf of door een derde) en de rest van de garantstelling betalen aan de bank.
- C) Gebouw niet kopen en garantstelling van maximaal €1,5 miljoen per jaar betalen met daar bovenop de ca. 3 ton die SOS verschuldigd is maar niet kan voldoen.

Vragen:

- 1. Wat is per scenario het procesvoorstel en de doorlooptijd?
- 2. Is er per scenario jurisprudentie zodat een kansinschatting kan worden gemaakt van de uitspraak/succes?
- 3. Kan succesvol aanspraak worden gedaan op de nietigheid van de garantstelling?
- 4. Bij welk scenario loopt het stadsdeel het minste (financiële) risico?
- 5. Gaat de Mededeling van de Europese Commissie uit 1997 allen over de melding bij verkoop van grond en gebouwen of ook over de aankoop door de overheid?

In deze second opinion zal ik aan de hand van dezelfde scenario's en vragen een oordeel geven over de materie en vervolgens aangeven in hoeverre ik mij kan vinden in hetgeen mrs. Van de Hel en Fellingner op dit punt hebben geadviseerd.

Conclusie en advies

Het valt te betogen dat de garantieverstreking geen steun voor MuzyQ inhoudt omdat deze de tussenstatelijke handel niet beïnvloedt. Daar staat tegenover dat de Europese Commissie een dergelijke beïnvloeding snel veronderstelt.

De staatssteundiscussie omtrent de garantieverlening ten behoeve van MuzyQ lijkt echter een gepasseerd station. De vraag die thans voorligt, is hoe de gemeente in de huidige situatie (en gegeven de verstrekte garantie) zou moeten opereren.

De aanschaf van het pand tegen marktwaarde, voldoening van het restant van de lening op basis van de garantie, en verhaal daarvan op MuzyQ is in mijn beleving de meest voor de hand liggende optie (scenario B). Het kan zelfs betoogd worden dat met deze handelwijze de gevolgen van eventuele staatssteun uit het verleden teniet worden gedaan, nu in die situatie de lening, de garantie en de bevoordeelde partij zullen verdwijnen. Het invoeren van de nietigheid van de garantie raad ik om verschillende (juridische en politiek-strategische) redenen af.

Uitgangssituatie

Het stadsdeel en de gemeente Amsterdam hebben een garantie afgegeven aan de FGH-bank als zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen van de Stichting SOS uit hoofde van een aan de Stichting SOS verstrekte lening voor de bouw van een muziekmakerscentrum. De Stichting SOS is in financiële moeilijkheden geraakt en kan niet aan haar betalings- en aflossingsverplichtingen voldoen. De FGH-bank spreekt de gemeente aan op haar garantie.

Vijf criteria voor staatssteun

Staatssteun is een Europees fenomeen. Het verbod op staatssteun is terug te vinden in het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie. Anders dan andere Europese regels op het gebied van mededinging (zoals het kartelverbod of het concentratietoezicht) kent het geen nationaal Nederlands equivalent.

Er is sprake van staatssteun als aan vijf criteria is voldaan. In het kort:

1. Er moet sprake zijn van een voordeel;
2. verstrekt door een overheid;
3. aan een onderneming;
4. dat de concurrentie ongunstig beïnvloedt; en
5. de handel tussen de lidstaten belemmert.

In dit laatste criterium komt het Europese element naar voren. Heeft de steun geen grensoverschrijdend effect (en is er dus sprake van een zuiver nationale aangelegenheid) dan is er geen sprake van staatssteun.

Als een overheid staatssteun wil verstrekken dan moet deze van tevoren worden gemeld bij de Europese Commissie. Deze kan de steun vervolgens (al dan niet onder voorwaarden) goedkeuren of niet goedkeuren. Er zijn verschillende vrijstellingsmogelijkheden. Daarnaast heeft de Commissie verschillende mededelingen gedaan waarin zij aangeeft hoe zij bepaalde maatregelen beoordeelt.

Staatsteun bij garantieverlening

Wanneer de overheid zich garant stelt voor een lening die door een onderneming wordt aangegaan, dan kan dit steun voor die onderneming inhouden. De onderneming kan immers met behulp van de garantie een lening verkrijgen die zij anders niet had kunnen verkrijgen of slechts tegen minder goede voorwaarden.

Het steunelement kan worden opgeheven door de onderneming een premie te laten betalen voor de garantie. In een mededeling van de Commissie over staatssteun in de vorm van garanties (20 juni 2008, nr. 2008C 155/02) geeft de Europese Commissie aan dat het voordeel gelegen is in het ontbreken van een premie of een te lage premie.

In uitzonderingsgevallen kan een garantie ook steun voor de leningverstrekker kunnen inhouden. De Europese Commissie noemt daarbij het voorbeeld van een later gedurende de looptijd van lening verstrekte garantie, zonder dat de leningvoorwaarden zijn aangepast.

In de onderhavige situatie is aan MuzyQ geen premie gevraagd in ruil voor de verstrekte garantie. MuzyQ heeft daarmee een voordeel ontvangen.

Alleen een voordeel maakt nog geen staatssteun. De steunmaatregel - (het afzien van een vergoeding voor) een garantie - dient ook de interstatelijke handel te beïnvloeden. Het is te betogen dat MuzyQ alleen de lokale (of wellicht regionale) markt bedient. Men heeft plannen om ook de nationale of zelfs Europese markt te willen gaan bedienen, maar dat lijken vooralsnog alleen (nog niet gerealiseerde) plannen te zijn. Van het bedienen van een nationale (of zelfs Europese) markt lijkt (nog) geen sprake te zijn. Daarnaast lijkt de markt voor muziek oefenruimtes ook in beginsel een lokale of regionale markt te zijn: er is voor zover mijn informatie strekt geen internationale markt waarop muziek oefenruimtes met elkaar concurreren.

In dat geval is te betogen dat van een beïnvloeding van de tussenstatelijke handel geen sprake is. Van (verboden) staatssteun is dan ook geen sprake.

In dit kader moet wel worden opgemerkt dat de Europese Commissie een beïnvloeding van de tussenstatelijke handel al snel veronderstelt. Met dit gegeven in het achterhoofd en gelet op de mogelijke expansie(drift) van MuzyQ valt ook niet uit te sluiten dat de Europese Commissie (desgevraagd) zou oordelen dat sprake is van staatssteun aan MuzyQ.

Op basis van de mij bekend zijnde gegevens is geen sprake van een voordeel voor de leningverstrekker FGH. Ik acht daarbij onder meer van belang dat de hoogte van de vergoeding voor de bank (de rente) gebaseerd lijkt te zijn op het risicoprofiel van de gemeente en niet op dat van MuzyQ. De bank zou met andere woorden zonder de garantie een hogere rente hebben berekend (en mogelijk in het geheel geen lening hebben verstrekt).

De vraag of de garantieverstrekking van destijds staatssteun zou zijn lijkt echter een gepasseerd station. De situatie van dit moment is dat de gemeente de garantie destijds heeft verstrekt, dat MuzyQ zijn betalingsverplichtingen richting de bank nu niet nakomt en dat de bank de gemeente op basis van de garantie aanspreekt.

De vraag van het stadsdeel richt zich op drie opties voor de in die situatie te nemen stappen. Ook bij de nu te nemen stappen kan weer staatssteun aan de orde zijn.

Staatssteun bij aankoop van een pand

Staatssteun kan zich in vele gedaanten voordoen. Een voordeel kan immers op verschillende manieren worden verstrekt. Het is voor de gemeente van belang dat zij zich bij het zetten van de vervolgstappen op een zakelijke, marktconforme manier gedraagt.

Voor zover ik begrijp heeft de FGH-Bank ten behoeve van haar lening 2 zekerheden: de garantie van de gemeente en het tweede recht van hypotheek. Nu MuzyQ haar

betalingsverplichtingen niet nakomt maakt FGH gebruik van haar zekerheden en wendt zij zich tot de gemeente.

De gemeente heeft ten behoeve van de door haar verstrekte garantie ook zekerheden: een eerste recht van koop, een eerste recht van hypotheek en een akte van vrijwaring van MuzyQ. Nu de gemeente door FGH wordt aangesproken vereist dit een zakelijke opstelling van de gemeente dat ook zij gebruik maakt van haar zekerheden.

De aankoop van het pand waarbij MuzyQ het aankoopbedrag gebruikt om (een deel van) de lening af te lossen ligt dan voor de hand. In mijn optiek zou marktconform handelen door de gemeente inhouden dat voor het pand een marktconforme prijs wordt betaald. Met andere woorden dat voor het pand niet meer wordt betaald dan het waard is. Die waarde kan door onafhankelijke taxateurs worden vastgesteld. Zou de gemeente meer betalen aan MuzyQ dan zou dat staatssteun voor MuzyQ inhouden. Voor zover zij dat niet al is, dient MuzyQ verplicht te worden het aankoopbedrag voor aflossing van de lening aan te wenden.

Voor zover het aankoopbedrag niet voldoende is voor aflossing van de lening is de gemeente op basis van de verstrekte garantie verplicht het restant aan de bank te voldoen. Dit bedrag kan zij vervolgens weer verhalen op MuzyQ. Het is niet onaannemelijk, gelet op de huidige betalingsachterstand van MuzyQ, dat MuzyQ onvoldoende verhaal biedt en failliet zal gaan.

Anders dan mr. Van de Hel zie ik hierin geen staatssteun. In mijn optiek worden noch MuzyQ, noch FGH hiermee bevoordeeld. FGH zou daarentegen wel benadeeld worden indien de gemeente haar verplichtingen op basis van de verstrekte garantie niet zou nakomen. Ik verwijs op dit punt ook naar de beantwoording op vraag 3 van het stadsdeel en hetgeen de Advocaat-generaal bij de Hoge Raad over een dergelijke handelwijze heeft opgemerkt.

Verder meen ik dat, zo er met de garantieverstreking staatssteun gemoeid zou zijn (hetgeen gelet op wat ik in het voorgaande heb betoogd niet per definitie het geval hoeft te zijn), deze steun met bovenstaande handelwijze weer ongedaan kan worden gemaakt. Zowel de lening als de garantie als de mogelijk bevoordeelde partij verdwijnen immers van het toneel.

Zou de Europese Commissie oordelen dat ten onrechte steun zou zijn verleend aan MuzyQ dan zou zij de gemeente verplichten het door MuzyQ genoten voordeel terug te halen bij MuzyQ. Dat zou vermoedelijk tot dezelfde gevolgen leiden als de handelwijze zoals hierboven beschreven.

Voor de goede orde meld ik hier nog dat de Commissie onderzoek kan doen naar aanleiding van een melding van een overheid, naar aanleiding van een klacht of op eigen initiatief.

Gelet op het bovenstaande ben ik van mening dat een melding bij de Europese Commissie niet nodig en zelfs ongewenst is. Een melding zou bovendien tot een aanzienlijke vertraging leiden. Tot het moment dat de Commissie een oordeel heeft gegeven moet een standstill in acht worden genomen en een oordeel van de Commissie kan anderhalf jaar op zich laten wachten. In de tussentijd blijft onduidelijkheid bestaan. De beoordeling door de Commissie kent een onzekere uitkomst (die mogelijk niet tot een heel ander eindplaatje leidt dan in het voorgestelde scenario). Een melding is echter wel mogelijk en kan zekerheid verschaffen.

Nietigverklaring van de garantie (vraag 3)

Vraag 3 van het stadsdeel luidt: *'Is er een case op te bouwen waarbij succesvol aanspraak gedaan kan worden op nietigheid van de garantstelling gezien alle voorliggende documenten en de buitenlandse ambities van SOS? Zijn er hier in Nederland voorbeelden van en is er een inschatting te maken van consequenties (bijvoorbeeld schadeclaims door de bank; verstoorde verhoudingen, etc.)?'*

Ik vermoed dat deze vraag zijn achtergrond vindt in twee arresten van het Hof Den Haag. In die twee uitspraken ging het om een garantie, die ten onrechte niet was aangemeld als staatssteun.

Kort gezegd is in die zaken de volgende redenering gevolgd. De verstrekte garantie behelst staatssteun. Steun die ten onrechte niet is gemeld bij de Europese Commissie, is verstrekt in strijd met Europese wetgeving. Een rechtshandeling, zoals het verstrekken van een garantie, die in strijd is met een dwingende wetsbepaling, is nietig. Daarom zou de bank de gemeente niet kunnen aanspreken uit hoofde van de garantie.

Het stadsdeel vraagt zich af in hoeverre zij zich eveneens op de nietigheid van de garantie kan beroepen en daarmee haar eerder ingenomen standpunt waarin geen sprake was van staatssteun kan verlaten. Ik meen dat een dergelijk beroep op nietigheid, zoals ook betoogd in ons eerdere advies van 4 mei jl., niet aan te bevelen is.

In deze arresten oordeelt het Hof Den Haag dat de verstrekte garanties nietig zijn, omdat zij in strijd met de Europese regels inzake staatssteun niet zijn aangemeld bij de Commissie¹. Tegen de eerste uitspraak van het Gerechtshof Den Haag is cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Het is mij niet bekend of ook tegen de tweede uitspraak van het Hof cassatie is ingesteld, maar dit ligt wel voor de hand.

In zijn conclusie gaat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad (A-G mr. L.A.D. Keus) uitgebreid in op de juridische implicaties van een nietige garantie. Hij is van mening dat nietigheid van de garantie niet kan worden ingeroepen in het geval de staatssteun speelt in de verhouding overheid-begunstigde (kredietnemer). Het inroepen van de nietigheid van een garantie heeft namelijk vooral effect op de overeenkomst die de gemeente heeft met de kredietgever. Het inroepen van de nietigheid van overeenkomsten met derden, die met de staatssteunverlening in verband staan, leidt tot het ongewenste effect dat de kredietgever wordt gestraft, terwijl de overheid juist wordt beloond doordat zij van de garantie wordt bevrijd. Ook concurrenten van de begunstigde onderneming zijn niet gebaat bij nietigheid van de garantie, omdat daarmee slechts de financier zijn zekerheid verliest en bij insolventie van de kredietnemer blijft deze achter met een onverhaalbare vordering. Het concurrentievoordeel dat de kredietnemer door de staatssteun van de overheid ontvangt, wordt daarnaast niet opgeheven. Omdat het niet in de rede ligt om de kredietgever slachtoffer te laten worden van de niet-inachtneming van de staatssteunregels door de overheid, adviseert de Advocaat-Generaal de Hoge Raad om het arrest van het Gerechtshof Den Haag te vernietigen. Hij geeft de Hoge Raad echter ook in overweging eerst een zogenaamde prejudiciële vraag te stellen aan het Europese Hof van Justitie.

De Hoge Raad² heeft, voor deze laatste optie gekozen en aan het Europese Hof van Justitie de vraag voorgelegd of een garantie nietig kan worden verklaard, ook als dit er niet tevens toe leidt dat het onder de garantie verleende krediet ongedaan wordt gemaakt. Het Hof van Justitie heeft nog geen antwoord gegeven op deze vraag.

Een beroep op de arresten van het Hof Den Haag is derhalve risicovol, nu de juistheid van het door het Hof ingenomen standpunt nog niet vaststaat.

¹ Gerechtshof Den Haag, 10 juli 2008 (zie LJN BL4082) en 1 februari 2011, LJN BP6129

² Hoge Raad, 28 mei 2010, LJN BL4082

Daarbij heeft de gemeente tot op heden steeds het standpunt ingenomen dat er bij het verstrekken van de garantie geen sprake was van staatssteun. Zoals hierboven weergegeven is dit een verdedigbaar standpunt. Indien geen sprake is van staatssteun, kan ook geen beroep op nietigheid worden gedaan.

Ik wijs verder op een verschil met de situatie waarover het Hof Den Haag heeft geoordeeld. Dat betrof een Rotterdamse kwestie waarbij een directeur van het gemeentelijk havenbedrijf onbevoegd garanties had verstrekt aan verschillende banken ten behoeve van leningen aan RDM. Die achtergrond maakte het voor het Rotterdamse stadsbestuur makkelijker de nietigheid van de garanties in te roepen. In het geval van MuzyQ heeft echter uitgebreid bestuurlijk overleg plaatsgevonden voordat is overgegaan tot het verstrekken van de garantie. De gemeente zou, als zij zich nu op de nietigheid van een bewust verstrekte garantie gaat beroepen, ineens een totaal tegenovergesteld standpunt innemen. Dit lijkt mij niet aan te bevelen met het oog op het beeld van een betrouwbare overheid.

Zoals hierboven aangegeven wordt met een garantie als de onderhavige de kredietnemer gesteund. Die krijgt het voordeel van een (voordeliger) lening zonder een premie te betalen aan de garantieverstrekker.

Het inroepen van de nietigheid raakt hier niet de bevoordeelde partij, maar in beginsel alleen de niet-bevoordeelde leningverstrekker. Die ziet immers een zekerheid verloren gaan, zonder dat zij voor dat risico een vergoeding heeft kunnen bedingen. Met de nietigheid van de garantie wordt ook geen eind gemaakt aan het voordeel van MuzyQ.

Wanneer de gemeente vooruitlopend op de - voor een goede beoordeling belangrijke - antwoorden van het Hof van Justitie de lijn van het Gerechtshof Den Haag zou volgen, lopen wij het risico dat dit later alsnog onjuist blijkt te zijn. Daar komt het risico bij dat – ook als een beroep op de nietigheid van garanties wel zou slagen – de kredietverstrekker (die de lening gaf omdat de gemeente garant stond en dat in de bedongen rentevergoeding heeft verdisconteerd) vervolgens schade claimt.

De gemeente heeft in het verleden vaker garanties en leningen verstrekt. Wil de gemeente het beeld naar buiten brengen dat zij de nietigheid van een garantie zal inroepen op het moment dat zij daarop wordt aangesproken? Die handelwijze heeft mogelijk gevolgen in andere dossiers die thans niet kunnen worden overzien.

Het bovenstaande doet mij tot de conclusie komen dat een beroep op de nietigheid van de garantie niet aan te bevelen is.

Beoordeling scenario's door mrs Van de Hel en Fellingner

Scenario A

Volgens mr. Van de Hel levert dit scenario vermoedelijk staatssteun op, omdat:

- de gemeente veel meer betaalt voor het gebouw dan de marktwaarde, hetgeen een voordeel oplevert voor SOS dat met overheidsmiddelen is bekostigd;
- de Europese Commissie snel aanneemt dat een dergelijk voordeel de handel tussen de lidstaten (ongunstig) kan beïnvloeden;
- de activiteiten van SOS niet een puur lokaal of regionaal karakter hebben, aangezien SOS zich o.a. richt op internationale musici en muziekorganisaties, (grote) nationale en internationale events en SOS ook bedrijfs- en winkelruimtes verhuurt.

Mr. Fellingner lijkt het standpunt in te nemen dat in dit scenario geen sprake van staatssteun. Mr. Fellingner is van mening dat de exploitatie door SOS als lokaal, hooguit regionaal, te kenschetsen is.

Scenario B

Volgens mr. Van de Hel levert dit scenario geen staatssteun op voor zover het ziet op het kopen van het gebouw tegen de marktwaarde. De betaling van de restschuld aan de FGH-bank uit hoofde van de garantie levert vermoedelijk wel staatssteun op, aangezien volgens mr. Van de Hel de garantie voor SOS wel degelijk de handel tussen lidstaten (ongunstig) kan beïnvloeden en als staatssteun kan worden aangemerkt.

Mr. Fellingner stelt zich op het standpunt dat er in dit scenario geen sprake is van staatssteun, omdat het betalen van een marktconforme prijs staatssteun uitsluit en de garantie zelf niet kan worden gezien als staatssteun.

Scenario C

Dit scenario levert volgens mr. Van de Hel vermoedelijk staatssteun op, gelet op de activiteiten van SOS en het voordeel dat SOS krijgt in dit scenario. Daarnaast is mr. Van de Hel van oordeel dat ook de FGH-bank in dit scenario een voordeel ontvangt, hetgeen als staatssteun kan worden aangemerkt.

Volgens mr. Fellingner levert betaling uit hoofde van de garantie geen staatssteun op, omdat de interne markt voor muzikmakerscentra niet wordt verstoord. Mogelijk dat de aanvullende betaling aan de FGH-bank wel staatssteun oplevert.

Second Opinion

Ik onderschrijf het oordeel van mr. Van de Hel ten aanzien van de scenario's A en C, nu in scenario A voor het pand meer wordt betaald dan de marktwaarde en in scenario C een niet door de gemeente gegarandeerde verplichting wordt overgenomen. Ik deel tevens het oordeel van mrs. Van de Hel en Fellingner dat scenario B uit staatssteunoptiek de minste risico's oplevert. Anders dan mr. Van de Hel ben ik echter van oordeel dat betaling van de restschuld aan FGH uit hoofde van de garantie vermoedelijk geen staatssteun vormt.

Beantwoording van de vragen door mrs. Van de Hel en Fellingner

Aangezien mrs. Van de Hel en Fellingner in de verschillende scenario's tot verschillende conclusies komen, lopen ook de antwoorden op bovenstaande vragen uiteen.

Antwoorden mr. Van de Hel

Wat betreft de gestelde vragen is mr. Van de Hel van mening dat voor alle scenario's geldt dat de steun alsnog moet worden aangemeld. De garantie dient, tot het moment dat de Europese Commissie een oordeel geeft, te worden opgeschort. Het onderzoek van de Europese Commissie kan behoorlijk lang duren. Mr. Van de Hel heeft geen vergelijkbare jurisprudentie noch andere zaken gevonden op basis waarvan een goede kansinschatting kan worden gemaakt van de mogelijkheid dat de Europese Commissie (één of meerdere van) de drie scenario's zal goedkeuren. Wat betreft de derde vraag is mr. Van de Hel van mening dat er een succesvolle zaak kan worden opgebouwd om de nietigheid van de garantie in te roepen, aangezien het aannemelijk is dat er sprake is van staatssteun. Een dergelijke zaak duurt anderhalf tot twee jaar, waarna nog hoger beroep en cassatieberoep kan worden ingesteld met een vergelijkbare duur. Mr. Van de Hel acht geen grond aanwezig voor een schadeclaim van SOS of de FGH-bank. Wel komen de verhoudingen met de FGH-bank op scherp te staan en zal er een signaal uitgaan naar andere partijen met eventuele uitstaande garanties van het stadsdeel. Scenario B is volgens mr. Van de Hel het beste, omdat het voordeel voor SOS in dat scenario het kleinst is. Tot slot

antwoordt mr. Van de Hel op vraag 5 dat genoemde mededeling ook wordt toegepast bij de aankoop van grond en gebouwen door de overheid.

Antwoorden mr. Fellingner

Mr. Fellingner gaat bij vraag 1 vooral in op de doorlooptijden van de aankoop van het gebouw, die afhankelijk zijn van de medewerking die SOS hierbij verleent. Voor scenario C kan mr. Fellingner geen tijdsinschatting geven. Ook mr. Fellingner heeft geen vergelijkbare casus of jurisprudentie gevonden. Hij concludeert dat het stadsdeel nu eenmaal wordt geconfronteerd met een situatie en daarin moet kiezen voor de minst slechts oplossing. In zijn ogen zijn dat scenario A en B, omdat er in die scenario's geen voordeel is voor SOS. Het invoeren van nietigheid is volgens mr. Fellingner geen goed idee, omdat er geen sprake is van staatssteun én we nog in afwachting zijn van het antwoord van het Hof van Justitie op de door de Hoge Raad gestelde vragen. Tot slot antwoordt mr. Fellingner hetzelfde op vraag 5 als mr. Van de Hel: genoemde mededeling wordt ook toegepast bij de aankoop van grond en gebouwen door de overheid.

Second opinion

Anders dan mr. Van de Hel ben ik van oordeel dat in scenario B niet hoeft te worden aangemeld. Verder zie ik wel mogelijkheden voor FGH om langs andere weg dan de garantie eventuele schade op de gemeente te verhalen.

Ik deel de terughoudendheid van mr. Fellingner ten aanzien van het invoeren van de nietigheid van de garantie.

Met mr. Van de Hel ben ik van mening dat scenario B uit staatssteunpunt de minste risico's met zich mee brengt.

Ook ik ben tot slot van mening dat genoemde Mededeling van de Commissie ook bij de aankoop van onroerend goed wordt toegepast.